

ORTODONTINIŲ PACIENTŲ, TĖVŲ IR GLOBĖJŲ POŽIŪRIO Į ORTODONTINIŲ GYDYMĄ PALYGINIMAS

Donata Petronytė¹, Giedrė Trakinienė²

¹Lietuvos sveikatos mokslų universitetas, ²Lietuvos sveikatos mokslų universiteto
Medicinos akademijos Odontologijos fakultetas, Ortodontijos klinika

Raktažodžiai: ortodontinis gydymas, pacientai ir tėvai, netaisyklingas sąkandis, burnos ertmės sveikata.

Santrauka

Šio tyrimo tikslas buvo įvertinti ortodontinių pacientų tėvų požiūrį į ortodontinį gydymą. Buvo atlikta ortodontinių pacientų tėvų ir globėjų anoniminė anketinė apklausa Kauno klinikų Ortodontijos klinikoje. Tyrime dalyvavo 229 respondentai (amžiaus vidurkis 39,48±6,84m), iš jų 194 buvo motinos, 20 tėčiai ir 15 globėjų. 59,4% tėvų ir globėjų į Ortodontijos kliniką kreipėsi paskatinti vaikų odontologo, logopedo ar kito specialisto, 48% kreipėsi asmeniniu sprendimu. Daugiau nei 96% tėvų ir globėjų manė, kad taisyklingas sąkandis pagerintų vaiko gyvenimo kokybę bei vaiko burnos ertmės priežiūrą. Išvados. Dauguma tėvų mano, kad taisyklingas sąkandis pagerintų vaiko gyvenimo kokybę bei tiki, jog sugebės tinkamai rūpintis vaiku ortodontinio gydymo metu, kad pasiektų geriausių gydymo rezultatų.

Įvadas

Netaisyklingas sąkandis yra visuomenės sveikatos problema dėl didelio paplitimo ir prevencijos/gydymo galimybių. Daugelis tyrimų įrodė netaisyklingo sąkandžio įtaką gyvenimo kokybei. Pagal Pasaulinę sveikatos organizaciją (PSO) tai trečias didžiausias burnos ertmės sveikatos prioritetas [1]. Funkcinė žala dėl netaisyklingo sąkandžio gali pasireikšti dantų traumomis, kvėpavimu pro burną, dantų ėduonimi, periodonto ligomis, su miegu susijusiais kvėpavimo sutrikimais ir siejama su disleksijos vystymusi [2].

Šiuo metu ryšys tarp netaisyklingo sąkandžio/ gydymo reikalingumo ir gyvenimo kokybės išlieka prieštaringas. Ankstesnių tyrimų rezultatai buvo kontraversiški dėl skirtingų tyrimų metodikų, tiriamosios populiacijos, socialinių ir psichologinių aspektų vertinimo metodų. Vis dėlto autoriai sutinka, kad pacientai, kurie kreipėsi dėl ortodontinio gydymo, buvo neabejotinai siekiantys pagerinti savo išvaizdą ir socialinį pripažinimą [1].

Šiandieninėje visuomenėje į netaisyklingo sąkandžio problemas žiūrima kompleksiskai, tačiau pirmiausia ak-

centuojamas estetiškas trūkumas. Įrodyta, kad veido estetika yra kiek svarbesnė negu bendras kūno vaizdas. Estetiškai patrauklus žmogus yra laikomas draugišku, protingu, įdomiu, visuomenišku. Netaisyklingas sąkandis gali neigiamai veikti socialinį gyvenimą ir asmeninę gerovę [1-5].

Daugiausia ortodontinių pacientų yra vaikai ir paaugliai. Manoma, kad netaisyklingas sąkandis ir mažiau estetiškas veidas gali neigiamai paveikti vaiką. Jis gali tapti pašaipos objektu, turėti pravardę, todėl dauguma tėvų ieškodami sprendimų kreipiasi į gydytoją ortodontą [5].

Tyrimo tikslas: išsiaiškinti tėvų požiūrį į ortodontinį gydymą ir jo metu reikalingą vaiko priežiūrą bei bendradarbiavimą su vaiku ir ortodontu.

Tyrimo medžiaga ir metodai

Tyrimą atlikti LSMUL KK Ortodontijos klinikoje buvo gautas LSMU bioetikos centro leidimas (Nr. BEC- OF-804). Tyrimo objektai: vaikų iki 18 metų tėvai ir globėjai, atvykę su vaiku į pirminę ortodonto konsultaciją. Tiriamieji buvo atrinkti pagal kriterijus: pacientų iki 18 metų amžiaus ir neturinčių fizinių ar psichinių negalių tėvai ir globėjai. Tėvai ir globėjai pasirinkti atsitiktinės atrankos būdu. Remiantis 90% pasikliautiniu lygmeniu ir 5% paklaida, buvo nustatyta minimali 229 tiriamųjų imtis.

Anketa buvo parengta iš 12 uždaro ir atviro tipo klausimų. Anketa sudarė trys dalys: pirmoje dalyje buvo klausimai demografiniu aspektu, antroji anketos dalis buvo skirta įvertinti tėvų ar globėjų požiūrį į ortodontinį gydymą, trečioje dalyje tėvų ar globėjų buvo klausama apie ankstesnę ortodontinio gydymo patirtį. Duomenys gauti ir įvertinti iš raštiškai tėvų atsakymų anketų formų, prieš tai gavus tėvų ir globėjų raštišką sutikimą.

Statistinė analizė buvo atlikta naudojant IBM SPSS 22 programinį paketą. Pasirinktas reikšmingumo lygmuo 0.05.

Rezultatai

Tyrimo dalyvavo 229 pacientų tėvai ar globėjai. Iš jų 85% buvo motinos, 9% tėčiai ir 6% globėjai. Tiriamųjų amžiaus vidurkis- 39,48±6,84 m. Daugiausia respondentų turėjo aukštąjį universitetinį išsilavinimą (36%), o mažiausiai - profesinį (19%) (1 pav.).

Beveik du trečdaliai tiriamųjų į Ortodontijos kliniką

kreipėsi paskatinti vaikų odontologo, logopedo ar kito specialisto siuntimu, o daugiau kaip trečdalis kreipėsi asmeniiniu sprendimu (2 pav.).

Dauguma ≥ 40 m. tėvų manė, kad sugebės tinkamai rūpintis vaiku, siekdami geriausių gydymo rezultatų. Tuo tarpu jaunesni nei 30 m. ir vyresni nei 50 m. abejoja savo sugebėjimais. Šie požiūrio skirtumai tarp amžiaus grupių yra statistiškai reikšmingi ($p=0.002$). (3 pav.)

Aukštąjį išsilavinimą turintys tėvai labiau pasitikėjo savo sugebėjimais padėti vaikui pasiekti geriausių gydymo rezultatų. Šie požiūrio skirtumai tarp išsilavinimo grupių buvo statistiškai reikšmingi ($p=0.040$) (4 pav.).

97,4% tėvų ar globėjų manė, kad „tiesūs“ dantys pagerins jų vaiko gyvenimo kokybę, o 96,1% sutiko, kad tai pagerins jų vaiko burnos ertmės priežiūrą.

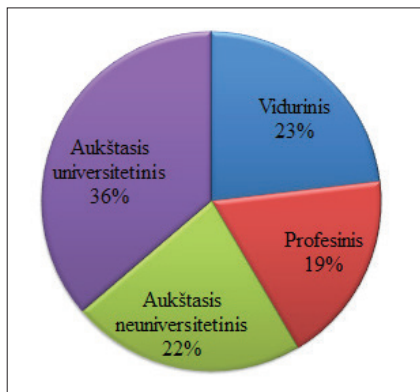
Diskusija

Šiame tyrime buvo nustatyta, kad 59,4% žmonių kreipėsi paskatinti vaikų odontologo, logopedo ar kito specialisto. Abdullah tyrime tik 3% tiriamųjų atvyko ortodontiniam gydymui siunčiami gydytojo odontologo. Ką kita

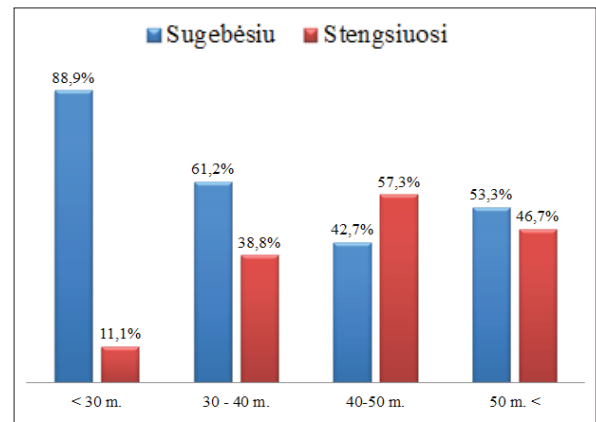
savo studijoje nustatė Kilpelainen: net 73% tėvų pažymėjo odontologo patarimą dėl vaikų ortodontinio gydymo kaip motyvacinį veiksnį [5]. Panašūs rezultatai buvo gauti ir Daniels studijoje: didžiąją dalį pacientų ortodontiniam gydymui motyvavo odontologas, tačiau ne ką mažiau pacientų nusprendė patys [7]. Espeland nustatė, jog tėvai, kurie patys priėmė galutinį sprendimą dėl ortodontinio gydymo reikalingumo, galėjo turėti skirtingų motyvų dėl savo vaikų. Ankstesni tyrimai rodo, kad gydymas yra svarbesnis tėvams negu vaikams [6,8].

Daugiau nei 95% tyrime dalyvavusių tėvų manė, kad taisyklingas sąkandis pagerins vaiko burnos ertmės priežiūrą. Tuo tarpu Bennett savo tyrime nustatė, kad ortodontinis gydymas pagerino ne tik burnos ertmės sveikatą, bet ir savigarbą. Abdullah tyrimo rezultatai rodė, kad tik 20% tiriamųjų rinkosi ortodontinį gydymą dėl burnos ertmės sveikatos, o likę respondentai tikėjosi, kad tai pagerins jų socialinį gyvenimą, padidins pasitikėjimą savimi bei savigarbą [5].

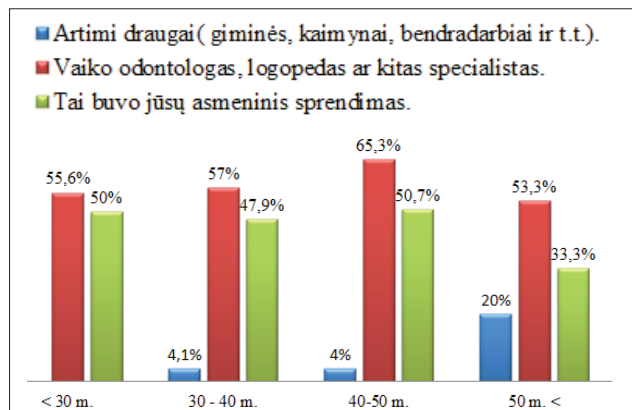
Didžioji dalis tyrime dalyvavusių asmenų buvo motė-

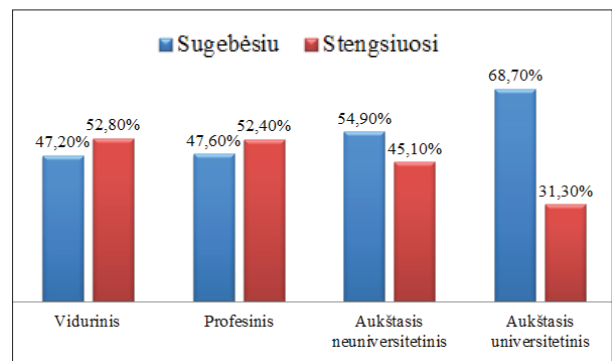
1 pav. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal išsilavinimą

3 pav. Tiriamųjų požiūrio į sugebėjimą rūpintis vaiku gydymo eigoje pasiskirstymas pagal amžių.

2 pav. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal skatinimą kreiptis dėl vaiko ortodontinio gydymo

4 pav. Tiriamųjų požiūrio į sugebėjimą rūpintis vaiku gydymo eigoje pasiskirstymas pagal išsilavinimą

rys, kurios, remiantis ankstesniais tyrimais, geriau suvokė burnos ertmės sveikatos įtaką gyvenimo kokybei, labiau motyvuoja ortodontiniam gydymui negu vyrai [5,6,8,9]. Miner nustatė, jog motinų išvalgos apie išvaizdą yra pirminis motyvacinis veiksnys ortodontiniam gydymui [5].

Remiantis tyrimo duomenimis, dauguma tėvų manė, kad sugebės tinkamai rūpintis vaiku ir padės pasiekti geriausių gydymo rezultatų bendradarbiaudami su gydytoju. Nustatyta, kad turintys aukštąjį išsilavinimą labiau pasitikėjo savo sugebėjimais pasiekti vaikui geriausių gydymo rezultatų, nes geriau išmanė apie vaikų dantų sveikatą, reguliariai lankėsi pas odontologą įprastai dantų apžiūrai, naudojo profilaktiniu gydymu (fluoro aplikacijomis, silantais) ir anksti pradėjo rūpintis vaiko dantų problemomis, kurios galėtų sutrukdyti taisyklingam dantų dygimui [8]. Tėvų įtaka mažėja didėjant vaiko amžiui [5].

Išvados

Dauguma tėvų mano, kad tiesūs dantys pagerintų vaiko gyvenimo kokybę bei tiki, jog sugebės tinkamai rūpintis vaiku ortodontinio gydymo metu, kad pasiektų geriausių gydymo rezultatų. Daugiausia tėvų ir globėjų kreipėsi į ortodontą paskatinti odontologo, logopedo ar kito specialisto.

Literatūra

- Marques LS, Pordeus I, Ramos-Jorge M, Filogônio C, Filogônio C, Pereira L, Paiva S. Factors associated with the desire for orthodontic treatment among Brazilian adolescents and their parents. *BMC Oral Health* 2009; 9(34). <https://doi.org/10.1186/1472-6831-9-34>
- Hassan AH, Hassan MH, Linjawi AI. Association of orthodontic treatment needs and oral health-related quality of life in Saudi children seeking orthodontic treatment. *Patient preference and adherence* 2014;8:1571-1579. <https://doi.org/10.2147/PPA.S71956>
- Tessarollo FR, Feldens CA, Closs LQ. The impact of malocclusion on adolescents' dissatisfaction with dental appearance and oral functions. *Angle Orthodontist* 2012; 82(3):403-9. <https://doi.org/10.2319/031911-195.1>
- Spalj S, Slaj M, Varga S, Strujic M, Slaj M. Perception of orthodontic treatment need in children and adolescents. *The European Journal of Orthodontics* 2010; 32 (4): 387-394. <https://doi.org/10.1093/ejo/cjp101>
- Hassan AH, Hassan MH, Linjawi AI. Association of orthodontic treatment needs and oral health-related quality of life in Saudi children seeking orthodontic treatment. *Patient preference and adherence* 2014; 8:1571-1579. <https://doi.org/10.2147/PPA.S71956>
- Samsonyanová L, Broukal Z. A Systematic review of individual motivational factors in orthodontic treatment: facial attractiveness as the main motivational factor in orthodontic treatment. *International Journal of Dentistry* 2014 (2014).
- Wędrychowska-Szulc B, Syryńska M. Patient and parent motivation for orthodontic treatment—a questionnaire study. *The European Journal of Orthodontics* 2009;32(4): 447-452. <https://doi.org/10.1093/ejo/cjp131>
- Daniels AS, Seacat JD, Inglehart MR. Orthodontic treatment motivation and cooperation: a cross-sectional analysis of adolescent patient's and parent's responses. *American Journal of Orthodontics and Dentofacial Orthopedics* 2009; 136(6): 780-787. <https://doi.org/10.1016/j.ajodo.2007.11.031>
- Doğan AA, Sari E, Uskun E, Aynur Medine Şahin Sağlam. Comparison of orthodontic treatment need by professionals and parents with different socio-demographic characteristics. *The European Journal of Orthodontics* 2010; 32(6):672-676. <https://doi.org/10.1093/ejo/cjp161>
- Bos A, Hoogstraten J, Zentner A. Perceptions of dutch orthodontic patients and their parents on oral health-related quality of life. *The Angle Orthodontist* 2010; 80(2):367-372. <https://doi.org/10.2319/031109-141.1>
- Abreu LG, Melgaço CA, Abreu MH, Lages EM B, Paiva SM. Perception of parents and caregivers regarding the impact of malocclusion on adolescents' quality of life: a cross-sectional study. *Dental Press Journal of Orthodontics* 2016; 21(6):74-81. <https://doi.org/10.1590/2177-6709.21.6.074-081.oar>
- Kragt L, Dharmo B, Wolvius EB, Ongkosuwito EM. The impact of malocclusions on oral health-related quality of life in children—a systematic review and meta-analysis. *Clinical Oral Investigations* 2016;20(8):1881-1894. <https://doi.org/10.1007/s00784-015-1681-3>

THE COMPARISON OF THE APPROACH TOWARDS AN ORTHODONTIC TREATMENT BETWEEN ORTHODONTIC PATIENTS AND THEIR PARENTS/GUARDIANS

D. Petronytė, G. Trakinienė

Key words: orthodontic treatment, patients and parents, malocclusion, oral health.

Summary

Purpose. The goal of this research was to evaluate a parental approach of the orthodontic patients to an orthodontic treatment.

Methods. An anonymous questionnaire between the orthodontic patients' parents and guardians was conducted at Orthodontic Clinic of Kaunas Clinic. The study involved 229 respondents (mean age 39.48 ± 6.84 yr), 194 of which were mothers, 20 fathers and 15 guardians.

Results. 59.4% of the parents and guardians made an appointment at the Orthodontic Clinic because they were encouraged to do so by their children's dentist, speech therapist or other specialist, while 48% of them contacted the Clinic based on their own decision. More than 96% of the parents and guardians felt that a correct occlusion would improve their child's quality of life and oral care.

Conclusion. Most of the parents strongly believe that a correct occlusion would improve their child's quality of life and believe in their ability to properly take care of their child during an orthodontic treatment in order to achieve the best results.

Correspondence to: donata.petronytee@gmail.com